

„Det Grønlandske Rådgivningskontor PÔK“ og „Grønlændernes Hus“

af Angmalortok Olsen, formand for Grønlænderforeningen

Det er med glæde, at jeg efterkommer opfordringen til kort at orientere om de to specifikke grønlandske aktiviteter i Danmark, som er vokset ud af og på initiativ af de grønlandske organisationer i Danmark.

Da „Det Grønlandske Rådgivningskontor PÔK“ har været i funktion siden 1966/67, finder jeg det fornuftigt at fortælle lidt om det først og så bagefter fortælle om „Den selvejende institution Grønlændernes Hus“, som kom under eget tag den 15. august 1972.

„Det Grønlandske Rådgivningskontor PÔK“.

„Pekatigît Kalâtdlit“ er, som de fleste ved, ikke nogen årsunge mere, eftersom den har passeret de 35 år. Da det på et vist tidspunkt var den eneste grønlandske organisation i Danmark, kan det ikke undre, at det var i foreningen og dens bestyrelse, at man først blev opmærksom på de problemer, som grønlænderne mødte, når de rejste til Danmark. I midten og i slutningen af 50'erne mærkede man problemerne på den måde, at foreningens bestyrelse, især dens formand, blev ringet op på alle døgnets timer af

landsmænd, som af den ene og anden grund befandt sig i en problematisk situation. I begyndelsen af 60'erne var disse henvendelser så talrige, at man i foreningens bestyrelse prøvede at afhjælpe manglen på hjælp ved, at bestyrelsesmedlemmerne på frivillig basis stillede sig til rådighed én gang om ugen i en form for gratis vejledning og bistand til dem, som kunne ønske det. Det mærkedes hurtigt, at vi på grund af manglende ressourcer ikke var i stand til at yde en effektiv indsats, og da det samtidig var et stort dræn på bestyrelsens tid, måtte det opgives efter 1 års forløb. Men tanken lå og ulmede samtidig med ærgrelsen over, at man måtte melde pas og droppe en nyttig og nødvendig aktivitet. Dog havde foreningen den tilfredsstillelse, at den i samarbejde med Ministeriet for Grønland udsendte en lille folder til Grønland, der fik navnet „Råd og vink for grønlændere i Danmark“. Det var meningen, at enhver danmarksfarende grønlænder skulle have den udleveret ved afrejse.

Den næste fase igangsattes af Grønlands Landsråd, idet det på sin ordinære samling i 1966 udtalte, at det var ønske-

ligt, at der i Danmark var en grønlandsk hjælpeinstans, som kunne bistå de grønlandere, som havde hjælp behov både turistmæssigt og rent socialt. Da man i foreningen erfarede, at denne udtalelse var faldet på Landsrådets møde, tog man initiativet til at nedsætte en hurtigtarbejdende gruppe, som bestod af Moses Olsen for Unge Grønlanderers Råd, socialrådgiver Bodil Ancher for Ministeriet for Grønland og tolk Esther Boesen, ligeledes fra Ministeriet for Grønland samt Angmalortok Olsen fra Pekatigît Kalâtdlit. Senere udvidede man kredsen med fru Helle Virkner Krag fra komiteen PITO. Det lille udvalgs arbejde resulterede i et oplæg, hvor man skitserede en organisation og det økonomiske behov for finansiering af denne organisation. Der blev skrevet til Grønlands Landsråd, hvor man direkte foreslog, at Landsrådet finansierede denne organisation og faktisk betragtede den som sin forlængede arm i Danmark. Forslaget blev vel modtaget, og PÔK så dagens lys medio 1967 i lokaler i Store Kannikestræde 10, der velvilligst var stillet til rådighed af én af grønlandernes gode venner, statsaut. revisor H. C. Steen Hansen.

Ved sin start havde PÔK en besætning på 1 socialrådgiver (fru Ellinor Bryld) og en ung grønlander (Emil Abelsen), som skulle tage sig særskilt af grønlandske turister. Det viste sig meget hurtigt, at behovet især var på den sociale side, og det var hovedsageligt den sociale sektor, som i fremtiden trak på både kræfter og ressourcer. Det lille udvalg omformedes til at være et permanent styrende udvalg, hvor både Pekatigît

Kalâtdlit, Unge Grønlanderers Råd, Ministeriet for Grønland, komiteen PITO og Grønlands Landsråd havde en repræsentant, og til trods for den kraftige udvidelse i aktiviteterne, der har fundet sted, har man bibeholdt denne styreform og opdeling.

Efter det første halve år, hvor man dannede sig et indtryk af selve behovet og væsentligst fik fastlagt de principper, der var nødvendige for at løse opgaverne, var man klar over, at der måtte adskillige aktiviteter i gang for at løse opgaverne bedst muligt. Det viste sig, at man havde set rigtigt, da man mente, at de specifikke problemer, som grønlandere havde i det danske samfund, og de forståelsesmæssige problemer, som klienterne havde, bevirkede, at disse sager ikke kunne løses i det normale danske sociale apparat, og at det var nødvendigt, at PÔK måtte arbejde ud fra det princip, at PÔK først og fremmest var klientens advokat, uanset hvilke instanser den egentlig kom i forbindelse med under sagsbehandlingen. Ligeså var det nødvendigt, at den i sin organisation havde personale, som havde indsigt i grønlandske problemer, og som kunne gøre sig forståelig på grønlandsk.

Det er naturligt, at aktivitetsomfanget var stadig støt stigende, og således har PÔK måttet opbygge en landsdækkende kontaktpersonordning for at få hjælpen ud dér, hvor der var behov for den, og ved siden af har man i samarbejde med Ministeriet for Grønland oprettet en besøgstjeneste for grønlandske patienter i Storkøbenhavn og samtidig måttet acceptere at administrere bistandsværgefunktionen for grønlandske indsatte i

danske institutioner af alle arter. Den før omtalte udgivelse af „Råd og vink for grønlændere“ har i PÔKs eksistens måttet omredigeres 2 gange med tilhørende nyudgivelser.

Selve det sociale arbejde har været meget omfattende og har bevirket, at PÔK i modsætning til mange specialinstitutioner har måttet omfatte hele det sociale spekter. Klientantallet har været konstant stigende, og på et givet tidspunkt (1972) har man på grundlag af registrerede sager og med grundlag i kalkuleret antal grønlændere i Danmark måttet konstatere, at ca. 10 % af de i Danmark værende grønlændere optrådte som klient i institutionen, hvilket i sammenligning med danske socialrådgivningsklinikker indicerede, at et langt større antal grønlændere end danske havde social rådgivning behov.

Det er klart, at en sådan stigning i aktiviteterne også fordrer indsats af betydeligt større ressourcer end det, der var til rådighed i begyndelsen. På et givet tidspunkt meddelte Grønlands Landsråd, at man ikke mere så sig i stand til at være enefinancier af rådgivningskontoret og bad om at finde frem til finansieringsformer, hvor stat og kommune kunne medvirke. Staten og Københavns kommune og amtskommune har stillet sig forstående over for dette arbejde og indgår nu i en finansieringsordning sammen med Grønlands Landsråd.

I dag har man i PÔK 1½ socialrådgiver (med ønske om at udvide til 2½), 1 militærnægter (kultursociolog, der af tjener sin værnepligt), 2 kontorassistenter og tolke med ønske om yderligere

udvidelse, 4 personer, der på deltid besøger patienter på hospitaler, 13 kontaktpersoner over hele landet samt diverse vikarer m. v.

I arbejdet landet over har man gang på gang konstateret, at det var meget ønskeligt med faste faciliteter for grønlændere, hvor man både kunne satse på forebyggende arbejde og samtidig dække rent menneskelige behov om kontakt samtidig med at det sociale arbejde kunne få den streng på buen, der hedder menneskeværdig behandling af klienter i form af henvisningssted, natlogi m. v., og her kommer selve ideen om Grønlændernes Hus ind som en naturlig fortsættelse og udvidelse af de grønlandske aktiviteter.

„Grønlændernes Hus“ i København.

Da „Pekatigît Kalâtdlit“ fyldte 25 år for 10 år siden, begyndte bestyrelsen at arbejde med tanken om at skabe et grønlandscenter, hvor man naturligt kunne koncentrere alle grønlandske aktiviteter. Ud fra bestyrelsen nedsattes en foreløbig arbejdskomité, som havde grev Eigil Knuth som formand. Med stor energi gik Eigil Knuth ind i dette arbejde og udvidede arbejdskomiteen med adskillige indflydelsesrige personer, som gav planen et godt skub fremad. Der blev indsamlet midler, og samtidig markerede byen København i 1967 sit 800-års jubilæum ved bl. a. i juli måned at give 2 store gaver, hvoraf den ene var en gave til realisering af „Grønlændernes Hus“ på ½ mill. kr. I februar 1969 blev „Den selvejende institution Grønlændernes Hus“ endelig stiftet. Oprindeligt havde initiativ- og arbejdsgruppen udformet et

stort anlagt projekt på noget nær 5.000 etagemeter, hvori indgik både kollegium, herberg, klublokaler, udstillings- og foredragsfaciliteter m. m. Da den store økonomiske opgangsperiode i 1970 begyndte at gå den anden vej, måtte man reducere den stort anlagte plan og satse på en reduceret, midlertidig løsning. Man forsøgte derefter at finde egnede lokaler, som i sig skulle have fra 800–1.000 etagemeter og skulle rumme lokalefaciliteter for de grønlandske organisationer, plads til klubaktivitet og en lille herbergssektor. Efter mange forgæves anstrengelser lykkedes det endelig at finde frem til ejendommen Løvstræde 6, som tidligere husede Cohrs Sølvvarefabrik, og ejendommen blev købt og overtaget 15. august 1972.

Ved dens formelle stiftelse 1969 blev der udformet og valgt et stærkt repræsentantskab for „Grønlandernes Hus“, som i dag tæller en repræsentant fra hver af de grønlandske organisationer i København, komiteen PITO, de grønlandske folketingsmedlemmer, Det grønlandske Selskab, Grønlands Landsråd, Grønlands Arbejdersammenslutning, Grønlands Idrætsforbund, Københavns kommune ved overborgmesteren, Københavnsk Ungdomsarbejde, Københavns Universitet, Ministeriet for Grønland, Den kongelige grønlandske Handel, Ministeriet for kulturelle anliggender, hvortil kommer venner af Grønland og grønlændere, f. eks. ambassadør Ebbe Munck, professor P. V. Glob, professor, dr. med. Erik Husfeldt, landsretssagfører Niels Th. Kjølbye, direktør Frantz Harlang, revisor Lars Steen Hansen og Pekatigît Kalâtdlits mangeårige for-

mand og medstifter, skibskonstruktør Carl Broberg. Samtidig havde vi den glæde, at Hendes Majestæt Margrethe II accepterede at fortsætte som protektor af vort hus, hvilket Hendes Majestæt havde været som tronfølger.

Ud fra dette repræsentantskab nedsattes en bestyrelse med formand og samtidig et byggeudvalg og et finansieringsudvalg for realisering af huset. Repræsentantskabets og dermed bestyrelsens og udvalgenes første opgave var at skabe det økonomiske grundlag for realisering af „Grønlandernes Hus“ i de anskaffede lokaler. Man har derfor igangsat en indsamlingsaktivitet, og vi har haft den glæde, at det var muligt at danne en god indsamlingskomité ved at udvide repræsentantskabet med statsminister Anker Jørgensen, grønlandsminister Knud Hertling og formand for Grønlands Landsråd Lars Chemnitz. Det er lykkedes at indsamle over ½ mill. kr. som foreløbigt resultat. Københavns kommune har derefter udbetalt den bevilgede gave på ½ mill. kr. med forrentning siden gavetidspunktet, således at der kunne udbetales 725.000 kr. Samtidig har man fra Vanførefonden og Vanføreforeningen bevilget ialt 350.000 kr. til at gøre „Grønlandernes Hus“ handicapvenligt (elevators m. v.). Alt dette gør det nu muligt for os at igangsætte en ombygningsaktivitet, der koster over 1 mill. kr. Jeg skal ikke her komme ind på, hvem de øvrige givere er, men kun nævne, at det er danske firmaer, fonds og enkeltpersoner m. v. og skal nøjes med at udtrykke min tak for deres forståelse for dette behov, der ligger til grund for gavernes ydelse.

I dag er de grønlandske organisationer Pekatigît Kalâtdlit og Unge Grønlanderes Råd samt Rådgivningskontoret PÔK allerede flyttet ind i Løvstræde 6 i forhuset. I den kommende tid vil der blive igangsat byggeaktiviteter i mellem- og baghus i alle 4 etager, og der skulle derefter være plads for klubaktiviteter i stueetagen, mødefaciliteter og muligheder for andre aktiviteter på 1. sal, herbergssektor i både 2. og 3. sal samt indrettelse af hyggelig kantine i kælderetagen og biblioteksfaciliteter på forhusets 3. sal. Desuden ønsker man at indrette et informationscenter, hvor danske kan informeres om grønlandske problemstillinger m. v., og der ønskes desuden indrettelse og drift af en butik, hvorfra der kan sælges grønlandsk kunst og husflid.

Huset skal til daglig ledes af en dertil ansat bestyrer med kontorhjælp, og de daglige aktiviteter skal løses i samarbejde med de grønlandske organisationer og brugere.

Vi i de grønlandske organisationer er

lykkelige over at være nået så langt, selv om meget endnu er på ønskelisten. Da *alt* arbejde er på frivillig basis og som følge deraf må tages fra den efterhånden sparsomme fritid, kan det for de implicerede være noget af en belastning, men vi håber på, at friske kræfter fortsat kan findes, således at vi kan holde snebolden rullende. Hvis nogen ved læsningen af denne korte orientering skulle få lyst til at virke med, er der mere end rigeligt at rive i, og de er meget velkomne til at besøge os og melde sig under fanerne.

Jeg skal til slut takke alle dem, som har medvirket til realisering af de nævnte projekter og forsikre dem om, at deres medvirken har resulteret i ting, der vil gøre livet lettere for alle vore landsmænd, der bliver omplantet hertil. Når centret endelig er kommet rigtig i gang, dukker der sikkert nye behov for aktiviteter frem, og jeg er sikker på, at vi til den tid igen vil komme og bede dem om medvirken og således igen vil lægge beslag på deres fritid.